

André Gide: „Analiza psihologică a pierdut pentru mine orice interes din momentul când mi-am dat seama că omul încearcă trăirile pe care crede că le încearcă”

written by Redactia Marginalia | April 18, 2021

Câteva fragmente din *Falsificatorii de bani*, de André Gide

„Uneori mi se pare că nici nu exist într-adevăr, ci că-mi imaginez pur și simplu că sunt. Cel mai greu pentru mine este să cred în propria mea realitate. Mereu când sunt nedumerit de mine însumi și nu înțeleg prea bine, când mă privesc acționând, cum cel pe care-l văd acționând este și cel care privește, și cel care se miră și se îndoiește că ar putea fi actor și spectator în același timp.”

„Analiza psihologică a pierdut pentru mine orice interes din momentul când mi-am dat seama că omul încearcă trăirile pe care crede că le încearcă. De aici s-ar putea gândi că își închipuie că încearcă trăirile pe care le încearcă... E o situație pe care o văd clar și în iubirea mea: între a o iubi pe Laura și a-mi imagina că o iubesc – între a-mi imagina că o iubesc mai puțin și a o iubi mai puțin, ce zeu ar putea vedea vreo diferență?”

„Admirabilă înclinația femeilor spre devotament. De cele mai multe ori, omul iubit nu e pentru ele decât un cuier de care își atârnă dragostea.”

„Niciodată n-am fost în stare să inventez. Dar stau în fața realității ca pictorul în fața modelului căreia îi spune: fă cutare gest, ia cutare atitudine. Dacă le cunosc bine resorturile, pot face modelele pe care societatea mi le furnizează să acționeze după cum doresc eu; sau, cel puțin, pot să aduc în fața nehotărârii lor anumite probleme pe care ele le vor rezolva, fiecare în felul lor, astfel încât eu să aflu rezultatele din reacțiile lor. Numai ca romancier mă chinuie nevoia de a interveni, de a acționa asupra destinului lor.”

„Să pleci pentru că ai prea mare poftă să rămâi... Dificultatea de a mă lepăda

de o anume înclinare spre lucrul anevoios, și oroarea mea față de complezanța (mă gândesc la cea față de sine) sunt datorate, poate, educației mele puritane, din copilărie.”

„N-ați întârziat deloc, dacă ne luăm după pendulă; dar dorința mea de a vă vedea a luat-o cu mult înaintea ei.”

„Da, într-adevăr, alături de ea parcă ești silit să-ți înobilezi gândirea.”

„- Îmi închipuiam iubirea ca pe ceva vulcanic; sau, în orice caz, iubirea pentru care eram eu născut. Da, într-adevăr, credeam că n-o să pot iubi decât cu sălbăticie, devastator, în felul lui Byron. Cât de puțin mă cunoșteam! Dumneata, Laura, m-ai ajutat să aflu cum sunt; foarte deosebit de cel care credeam că aș fi! Jucam rolul unui personaj îngrozitor și mă străduiam să-i semăn.”

„Trebuie să recunoști că situația e foarte ciudată: oricare trecător cu care te încrucișezi pe stradă te poate înțelege mai bine decât cea căreia i-ai dăruit întreaga ta viață...”

„-Dar, dragă prietene, spuse Olivier într-un elan de simpatie, noi toți suntem astfel alcătuiți încât putem fi totdeauna mai buni, și cred că inteligența cea mai strălucită este tocmai aceea care suferă mai mult din pricina limitelor sale.”

„-Eu caut să găsesc clipa, clipa extremă; încă se mai poate... Încă se mai poate... Încă se mai poate. Nu se mai poate! Spiritul meu se plimbă pe această muchie îngustă. Mă străduiesc să trasez în fiecare situație linia aceea de demarcație dintre ființă și neființă. Limita de rezistență... Să luăm, de exemplu, ceea ce tatăl meu ar numi ispita. Încă rezisti, coarda e întinsă până la punctul de rupere și diavolul trage de ea... Un fleac în plus și coarda plesnește: ești damnat. Acum înțelegi? Un fleac mai puțin: neființă. Dumnezeu n-ar fi creat lumea. N-ar fi fost nimic. « Fața lumii s-ar fi schimbat », spune Pascal. Dar mie nu-mi ajunge să gândesc: « Dacă nasul Cleopatrei ar fi fost mai scurt ». Eu insist. Întreb: mai scurt... cu cât? Căci, la urma urmelor, putea să fie cu o idee mai scurt, nu-i așa?... Treptat, treptat, apoi un salt brusc... *Natura non fecit saltus*, auzi ce glumă! În ceea ce mă privește, eu sunt ca beduinul care străbate deșertul și urmează să moară de sete. Ating exact punctul acela, înțelegi tu, în care o picătură de apă l-ar mai putea salva... sau o lacrimă... ”

„- Dar, dragul meu prieten, știi foarte bine că tocmai situațiile echivoce se permanentizează. Și e treaba voastră, a romancierilor, să le descurcați. În viață nimic nu se rezolvă; totul continuă. Te cufunzi în incertitudini și rămâi așa până la sfârșit, fără să știi ce s-a întâmplat, iar viața continuă, continuă, ca și cum totul ar fi în ordine. Și te resemnezi și cu asta, ca și cu celelalte... ca și cu toate.”

„Când eram mai tânăr, luam hotărâri care îmi închipuiam că sunt virtuose. Mă interesa mai puțin să fiu ce eram, cât să devin ceea ce pretindeam a fi. Acum, puțin mai lipsește ca să nu văd în nehotărâre mijlocul secret prin care nu mai îmbătrânești.”